

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชน
องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าวุ้ง จังหวัดลพบุรี
BUDDHIST PRINCIPLES INTEGRATION FOR PROMOTING THE LIFE QUALITY
OF PEOPLE OF SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
IN THAWUNG DISTRICT, LOPBURI PROVINCE

ปุณณภา ปริมธัชชัย^{1*}, ดาวเหนือ ทองน้อย²

Punnapha Parimethachai^{1*}, Dawnua Thongnoi²

¹บริษัท เจดับเบิลยูดี อาร์ทสเปซ จำกัด

¹JWD Artspace Co., Ltd.

²นักวิชาการอิสระ

²Independent Scholar

*Corresponding Author E-mail: punnapha.mcu@hotmail.com

Received February 20, 2026; Revised June 24, 2026; Accepted July 6, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าวุ้งจังหวัดลพบุรี 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าวุ้งจังหวัดลพบุรี และ 3. นำเสนอกระบวนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักพุทธบูรณาการ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าวุ้งจังหวัดลพบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษากลุ่มตัวอย่าง 396 คน ด้วยแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ที่ความเชื่อมั่น 0.935 สถิติใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบัน พบว่า ประชาชน มีคุณภาพชีวิตโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ปัญหา สาเหตุ ที่สำคัญที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตประชาชน คือ รายได้ไม่แน่นอน ประชาชนขาดการพัฒนาทักษะอาชีพ ผู้สูงอายุเพิ่ม มีภาระหนี้สิน ขาดการบูรณาการหลักธรรมในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม 2. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชน และหลักภavana 4 ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าวุ้งจังหวัดลพบุรี ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตประชาชน ได้ร้อยละ 63.3 ส่วนหลักภavana 4 ทำนายได้ร้อยละ 78 และ 3. กระบวนการ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักพุทธบูรณาการ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าวุ้งจังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย 3.1 การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน โดยการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพประชาชนอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดี เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ดำเนินการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม 3.2 ประยุกต์ใช้หลักภavana 4 โดยสนับสนุนการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมต่อสุขภาพของประชาชน รมรงคให้ประชาชนมีความซื่อสัตย์สุจริต จัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างสมาธิ ให้ความรู้ที่ช่วยให้ประชาชนสามารถแก้ไขปัญหาในชีวิต และ 3.3 คุณภาพชีวิตประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าวุ้งจังหวัดลพบุรี คือ ประชาชนพึงพอใจกับการใช้ชีวิตในชุมชน มีความเชื่อมั่นในตนเอง สุขภาพดี มีรายได้เพียงพอสามารถพึ่งพาตนเอง

คำสำคัญ: การบูรณาการ, หลักพุทธธรรม, คุณภาพชีวิต, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This research article aimed to: 1. study the current conditions, problems, causes, and needs for improving the quality of life of people in the Subdistrict Administrative Organization areas of Tha Wung District, Lop Buri Province; 2. examine the factors affecting the quality of life of people in these areas; and 3. propose a process for promoting people's quality of life based on Buddhist integration in the Subdistrict Administrative Organization areas of Tha Wung District, Lop Buri Province. This study employed a mixed-methods research design. For the quantitative research, data were collected from a sample of 396 respondents using a five-point rating scale questionnaire with a reliability coefficient of 0.935. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. For the qualitative research, in-depth interviews were conducted with 18 key informants, and the data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that 1. Regarding the current conditions, the overall quality of life of the people was at a high level. The major problems and causes affecting their quality of life included unstable income, lack of occupational skill development, an increasing older population, household debt burdens, and the lack of concrete integration of Buddhist principles into daily life. 2. Quality-of-life promotion and the Bhavana 4 principles significantly affected the quality of life of people in all aspects at the 0.01 level. Quality-of-life promotion factors jointly predicted 63.3 percent of the variance in people's quality of life, while the Bhavana 4 principles predicted 78 percent. and 3. The process for promoting people's quality of life based on Buddhist integration consisted of: 3.1 quality-of-life development through continuous health promotion programs, activities supporting mental well-being, opportunities for public participation and expression of opinions, and appropriate waste and environmental management; 3.2 application of the Bhavana 4 principles by promoting healthy lifestyles, encouraging honesty and integrity, organizing activities to enhance concentration, and providing knowledge that enables people to solve problems in daily life; and 3.3 enhancement of people's quality of life, reflected in satisfaction with community life, self-confidence, good health, sufficient income, and the ability to achieve self-reliance.

Keywords: Integration, Buddhadhamma, Life Quality, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

คุณภาพชีวิตเป็นเป้าหมายสำคัญของการดำรงชีวิตในทุกช่วงวัย ภาครัฐและเอกชนจึงส่งเสริมผ่านโครงการต่าง ๆ เนื่องจากผู้ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมมีสุขภาพกายและจิตสมบูรณ์ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล การพัฒนาคุณภาพชีวิตต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพจิต ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการดำรงชีวิต ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานของความสุขและศักยภาพในการดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืน (ประยงค์ จันทร์แดง, 2561) รัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบายยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างชัดเจน โดยมุ่งเสริมสร้างความมั่นคง ดูแลสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบสาธารณสุข และสร้างความเท่าเทียมแก่ทุกกลุ่มประชาชนผ่านระบบสวัสดิการของรัฐ (สำนักเลขาธิการ

นายกรัฐมนตรี, 2566) สอดคล้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอท่าม่วงที่กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิต ครอบคลุมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม สุขภาพ สวัสดิการสังคม การพัฒนาอาชีพ โครงสร้างพื้นฐาน และการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าม่วง, ม.ป.ป)

องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี ดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น โดยมุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิตควบคู่กับการพัฒนาด้านสุขภาพ คุณธรรมจริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม และกิจกรรมกีฬา ซึ่งล้วนเกื้อหนุนต่อสุขภาวะทั้งกายและใจของประชาชน การดำเนินงานผ่านโครงการและกิจกรรมที่หลากหลายภายใต้งบประมาณประจำปี อย่างไรก็ตาม ด้วยบริบทพื้นที่ที่มีทั้งชุมชนเกษตรกรรม และชุมชนเมือง ทำให้วิถีชีวิตของประชาชนมีความแตกต่าง จำเป็นต้องอาศัยวิสัยทัศน์และศักยภาพของผู้บริหารในการจัดการอย่างเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าม่วง, ม.ป.ป) แม้มีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่ปรากฏความเปราะบาง โดยเฉพาะปัญหารายได้ครัวเรือนที่ไม่แน่นอนจากการพึ่งพาภาคเกษตร ซึ่งขึ้นอยู่กับฤดูกาลและราคาผลผลิต ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจและภาระหนี้สินสะสม สอดคล้องกับรายงานของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ชี้ว่ารายได้เกษตรกรมีความผันผวนสูง และแนวโน้มหนี้สินเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

ดังนั้น แม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี จะดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนอย่างต่อเนื่องทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน สวัสดิการสังคม และการส่งเสริมสุขภาพ แต่การพัฒนาดังกล่าวยังมุ่งเน้นมิติทางกายภาพและเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ขณะที่การพัฒนาด้านจิตใจ คุณธรรม และปัญญา ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของคุณภาพชีวิตยังไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นระบบ ประกอบกับพื้นที่มีวัดและพระสงฆ์เป็นทุนทางสังคมที่มีศักยภาพในการพัฒนาชุมชน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการบูรณาการหลักอภินิหาร 4 ประกอบด้วย กายภาวนา ศิลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา ซึ่งเป็นหลักพัฒนามนุษย์อย่างรอบด้าน สามารถเติมเต็มมิติการพัฒนาที่ขาดหายไปและส่งเสริมให้ประชาชนพัฒนาตนเองจากภายในควบคู่กับการพัฒนาจากภายนอก อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตที่สมดุลและยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบูรณาการหลักอภินิหาร 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี เพื่อสร้างองค์ความรู้และแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในบริบทของพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา ความต้องการการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี
3. เพื่อนำเสนอกระบวนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักพุทธบูรณาการ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ 1. การวิจัยเชิงปริมาณ และ 2. การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วง จำนวน 38,522 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, ม.ป.ป.)

2.2 กลุ่มตัวอย่างคำนวณขนาดโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 396 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน ซึ่งเป็นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วง จำนวน 7 คน นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 4 คน และผู้แทนภาคประชาชน จำนวน 4 คน ซึ่งเลือกด้วยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากคุณลักษณะเฉพาะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Creswell, 2014)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดและตัวแปรที่กำหนดไว้ โดยนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ความครอบคลุมของประเด็นคำถาม และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ก่อนนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ จากนั้นได้ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายจริง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ผลปรากฏว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.935 แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีความเที่ยงและสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างเหมาะสม

3.2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดตัวแปร และวัตถุประสงค์ของการศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ได้เสนอร่างคำถามต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความชัดเจนของประเด็นคำถาม และความสอดคล้องกับเป้าหมายการวิจัย ก่อนนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ พร้อมสำหรับใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบสอบถามไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วง รวมทั้งสิ้น จำนวน 396 ชุด โดยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนที่วางแผนไว้จนได้แบบสอบถามครบตามจำนวนที่ต้องการสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือหลักในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองทุกขั้นตอน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ตรงตามกรอบแนวคิดการศึกษา ระหว่างการสัมภาษณ์ได้มีการจดบันทึกควบคู่กับการบันทึกเสียงอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาถอดความ วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสังเคราะห์ประเด็นสำคัญให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างครบถ้วน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้เข้าสู่กระบวนการประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูล และใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบความสัมพันธ์และอำนาจพยากรณ์ของตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยดำเนินการจัดระเบียบข้อมูล จัดหมวดหมู่ประเด็นสำคัญ สังเคราะห์สาระจากคำให้สัมภาษณ์ และตีความอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา ความต้องการการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี พบว่า ประชาชนมีคุณภาพชีวิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.65) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความพึงพอใจในชีวิต และด้านสุขภาพร่างกาย อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอัตตมโนทัศน์ อยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพชีวิตประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม

คุณภาพชีวิตประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความพึงพอใจในชีวิต	3.64	0.76	มาก
2. ด้านอัตตมโนทัศน์	3.42	0.73	ปานกลาง
3. ด้านสุขภาพร่างกาย	3.56	0.71	มาก
4. ด้านสังคมและเศรษฐกิจ	3.88	0.72	มาก
ภาพรวม	3.63	0.65	มาก

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ไม่แน่นอน ขาดการพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ มีภาระหนี้สิน และกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ขณะเดียวกันยังขาดการบูรณาการหลักธรรมในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในภาพรวม โดยประชาชนมีความต้องการได้รับการส่งเสริมด้านการสร้างอาชีพและรายได้ การพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต การดูแลสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ ตลอดจนการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี พบผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 2 การปฏิบัติงานภาครัฐส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมออนไลน์ของชุมชนในจังหวัดอุทัยธานี

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชน	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.742	.129	—	5.752**	.000
ด้านร่างกาย (X11)	.238	.052	.284	4.577**	.000
ด้านจิตใจ (X12)	.187	.054	.219	3.463**	.001
ความสัมพันธ์ทางสังคม (X13)	.296	.055	.301	5.382**	.000
สิ่งแวดล้อม (X14)	.321	.053	.334	6.056**	.000

Multiple R = .798 $R^2 = .637$ Adjusted $R^2 = .633$ Std. Error = .38742 F = 156.284 Sig. = .000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนส่งผลต่อคุณภาพชีวิตประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ และสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี ได้ร้อยละ 63.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 หลักการ 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี

หลักการ 4	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.426	.118	–	3.610**	.000
กายภาพ การส่งเสริมด้านกาย (X21)	.298	.046	.308	6.478**	.000
ศีลภาพ การส่งเสริมด้านศีล (X22)	.146	.045	.168	3.244**	.000
จิตตภาพ การส่งเสริมด้านจิตใจ (X23)	.246	.047	.248	5.234**	.000
ปัญญาภาพ การส่งเสริมด้านปัญญา (X24)	.368	.039	.388	9.436**	.000

Multiple R = .885 R² = .783 Adjusted R² = .780 Std. Error = .29786 F = 262.914 Sig. = .000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักการ 4 ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับดังนี้ คือ ด้านปัญญาภาพ การส่งเสริมด้านปัญญา ด้านกายภาพ การส่งเสริมด้านกาย ด้านจิตตภาพ การส่งเสริมด้านจิตใจ และด้านศีลภาพ การส่งเสริมด้านศีล และสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี ได้ร้อยละ 78 ตามลำดับ

3. กระบวนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักพุทธบูรณาการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี พบว่า 1. การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ด้านร่างกาย จัดโครงการส่งเสริมสุขภาพประชาชนอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ด้านจิตใจ ส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดี จัดกิจกรรมสร้างขวัญกำลังใจและความสุขใจในชุมชน ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น จัดกิจกรรมชุมชนเพื่อสร้างความสามัคคี ด้านสิ่งแวดล้อม ดำเนินการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ดูแลความสะอาดและความเป็นระเบียบของชุมชน 2. หลักการ 4 ด้านกายภาพ สนับสนุนการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมต่อสุขภาพของประชาชน ส่งเสริมการออกกำลังกายและการเคลื่อนไหวร่างกาย ด้านศีลภาพ หนุนเสริมให้ประชาชนมีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม ด้านจิตตภาพ จัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างสมาธิ ส่งเสริมการมีสติและการรู้เท่าทันอารมณ์ ด้านปัญญาภาพ ให้ความรู้ที่ช่วยให้ประชาชนสามารถแก้ไขปัญหาในชีวิต ส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผล และ 3. คุณภาพชีวิตประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี ด้านความพึงพอใจในชีวิต ประชาชนพึงพอใจกับการใช้ชีวิตในชุมชน พึงพอใจในการดำเนินชีวิตประจำวันโดยรวม ด้านอัตตมโนทัศน์ ประชาชน มีความเชื่อมั่นในตนเอง ได้รับการยอมรับจากสังคม ด้านสุขภาพร่างกาย อาการเจ็บป่วยลดลง มีสุขภาพดี ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองและครอบครัวได้ มีรายได้เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา ความต้องการการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สภาพปัจจุบันของคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันหลายมิติ โดยเฉพาะปัญหารายได้ไม่มั่นคง ค่าครองชีพสูง ภาระหนี้สิน และข้อจำกัดด้านทักษะอาชีพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในการดำรงชีวิต ควบคู่กับปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่เกิดจากภาระงานและความเครียด รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวและชุมชนที่ทำให้ประชาชนบางส่วนขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเป็นระบบและบูรณาการ แม้ว่าในภาพรวมองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในระดับมาก โดยเน้นการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม การส่งเสริมสุขภาพ และการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง แต่การพัฒนาเชิงโครงสร้างเพียงอย่างเดียวก็ยังไม่เพียงพอ จำเป็นต้องเสริมมิติด้านจิตใจและคุณธรรมควบคู่กัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอาทิตย์ พุทธิศักดิ์แสง (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารและการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า การบริหารและการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านสาธารณสุข เมือง และเศรษฐกิจ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญ และยังสอดคล้องกับ การศึกษาของธัญญลักษณ์ เวียงอินทร์ และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการวางแผน การมีส่วนร่วมและการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ในมิติของหลักภาวะ 4 ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์ใช้หลักดังกล่าวอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะศีลภาวะ ซึ่งเน้นการปลูกฝังความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบในชุมชน รองลงมาคือ กายภาวะและปัญญาภาวะ ส่วนจิตตภาวะได้รับการส่งเสริมควบคู่กันอย่างสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของถนอมขวัญ อยู่สุข และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธของผู้เกษียณอายุการปฏิบัติงานจากกรมชลประทาน ผลการศึกษาพบว่า การมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นครอบคลุมตั้งแต่การดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจให้เข้มแข็ง การรู้จักพึ่งพาตนเองและใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และการมีอิสระในการแสดงออกทางสังคมได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับการศึกษาของทัศนาวดี ฉากภาพ และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาสุขภาวะของผู้สูงอายุในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า หลักภาวะ 4 มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสุขภาวะอย่างมีนัยสำคัญ และสามารถประยุกต์ใช้เป็นกรอบเชิงนโยบายในระดับท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยการส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้ง 4 ด้าน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน โดยด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ ตามลำดับ ค่า Multiple R เท่ากับ .798 และ Adjusted R² เท่ากับ .633 แสดงว่าสามารถอธิบายความแปรผันของคุณภาพชีวิตได้ร้อยละ 63.3 ซึ่งอยู่ในระดับสูง แสดงว่าปัจจัยเชิงโครงสร้างและบริบทชุมชน โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมพื้นฐานและความเข้มแข็งของสังคมท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพระจักรพงษ์ จันทปญโญ (สุริน) (2568) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักภาวะธรรมในเขตเทศบาล ตำบลประตูปา อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาแบบองค์รวมควบคู่การจัดการสิ่งแวดล้อมและความสามัคคีในชุมชนสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของปาริชาติ เปรมวิชัย และคณะ

(2567) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตัวแทนประกันชีวิตในจังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมร่วมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ช่วยเสริมสร้างฐานคุณภาพชีวิตทั้งทางกายภาพและปัญญาย่างมีนัยสำคัญในส่วนหลักภาวนา 4 พบว่า ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับอิทธิพลจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัญญาภาวนา กายภาวนา จิตตภาวนา และศีลภาวนา ค่า Multiple R เท่ากับ .885 และ Adjusted R² เท่ากับ .780 แสดงว่าสามารถอธิบายความแปรผันได้ถึงร้อยละ 78 ซึ่งถือว่าสูงมากในทางสังคมศาสตร์ การที่ปัญญาภาวนามีอิทธิพลสูงสุดสะท้อนว่าการมีความรู้ ความเข้าใจ และการใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในบริบทที่สังคมเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ขณะเดียวกัน กายภาวนา จิตตภาวนา และศีลภาวนา ทำหน้าที่เสริมสร้างความมั่นคงทั้งทางสุขภาพ พฤติกรรม และจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนิชาพัฒน์ คำดี (2567) ได้ศึกษาเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธจริยธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า การบูรณาการหลักธรรมภาวนา 4 เข้ากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบผ่านการฝึกอบรมและการศึกษา ส่งผลให้บุคลากรมีผลสัมฤทธิ์ทางการทำงานสูงขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพ มีจริยธรรมและรักษาระเบียบวินัย เข้าใจระบบงาน ให้บริการประชาชนได้อย่างยอดเยี่ยม และสามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และสอดคล้องกับการศึกษาของพีระ อุดมกิจสกุล และคณะ (2567) ได้ศึกษาเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทไพรชณีย์ไทย ดิสทริบิวชั่น จำกัด ผลการศึกษาพบว่า หลักภาวนา 4 มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคนอย่างเป็นองค์รวม และยังสอดคล้องกับการศึกษาของถนอมขวัญ อยู่สุข และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธของผู้เกษียณอายุการปฏิบัติงานจากกรมชลประทาน ผลการศึกษาพบว่า ผู้เกษียณอายุกรมชลประทานมีคุณภาพชีวิตในเกณฑ์ดี จากการพัฒนาตนเองร่วมกับการประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ส่งผลให้มีสุขภาพกายและใจที่แข็งแรง พึ่งพาตนเองได้อย่างพอเพียง มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี และมีอิสระในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข และยังสอดคล้องกับการศึกษาที่ศมาวดี ฉากภาพ และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาสุขภาวะของผู้สูงอายุในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า หลักภาวนา 4 มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสุขภาวะอย่างมีนัยสำคัญ และสามารถประยุกต์ใช้เป็นกรอบเชิงนโยบายในระดับท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น การบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการบริหารท้องถิ่นจึงเป็นกรอบที่มีพลังเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ในการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนอย่างยั่งยืน

3. กระบวนการ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักพุทธบูรณาการ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า กระบวนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี มีลักษณะเป็นระบบและองค์รวม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 3.1 การส่งเสริมคุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ ร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อม 3.2 การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 เป็นกลไกพัฒนามิติภายใน ได้แก่ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา และ 3.3 ผลลัพธ์ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน การบูรณาการดังกล่าวทำให้การพัฒนาไม่จำกัดเพียงโครงสร้างพื้นฐานหรือเศรษฐกิจ แต่ครอบคลุมทั้งมิติภายนอกและภายในของบุคคลควบคู่กัน ผลจากกระบวนการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในชีวิตมากขึ้น มีความเชื่อมั่นในตนเอง สุขภาพดีขึ้น และสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสารินี มะลิลา และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า การบริหารท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลและการจัดการสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของจันทรา จาติระเปา (2568) ได้ศึกษา

เรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัด ลำพูน ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาตามหลักไตรสิกขามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตในระดับสูง ทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของเครือวรรณ เทพดำ และสุปรีชา ชำนาญพุฒิพร (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธธรรมของประชาชนในชุมชนท้องลำเจียก อำเภอยะนิงใหญ่ จังหวัด นครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวมยังอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเผชิญปัญหาการขาดมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวม ความไม่เสมอภาค รวมถึงขาดคำแนะนำด้าน ทักษะและการดูแลสิ่งแวดล้อม ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้ามาสนับสนุน โดยจัดส่ง เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและจัดอบรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเป็นระบบ ควบคู่ไปกับการใช้หลักพุทธธรรม เพื่อเสริมสร้างปัญญาและคุณธรรมให้แก่ชุมชน และสอดคล้องกับการศึกษาของสาวตรี กระทุ้มทอง (2568) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ส่งผลต่อ คุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ที่ต่างก็ยืนยันว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืนของคุณภาพชีวิต

โดยสรุป กระบวนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธบูรณาการในพื้นที่ทำวัตรเป็นรูปแบบการพัฒนา ที่ผสมผสานการบริหารท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณธรรมและศักยภาพภายในของประชาชนอย่างสมดุล มีทั้งฐาน เชิงประจักษ์และเชิงทฤษฎีรองรับ และสามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการกำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพชีวิต ระดับท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนและเป็นองค์รวม

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยแบบผานวิถี ผู้วิจัยได้รวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ อย่างเป็นระบบ โดยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา ตลอดจนความต้องการในการพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ยังได้ทำการประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลเชิงลึกผ่านการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้มิติข้อมูลที่สะท้อนถึงบริบทและ สภาพความเป็นจริงของชุมชนอย่างรอบด้าน

เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วน ผู้วิจัยได้ทำการคัดกรองประเด็นสำคัญที่มีความสอดคล้องกันและ ปรากฏความถี่สูงจากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์และเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน โดยได้บูรณาการข้อมูลเหล่านั้น ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตสากล และนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักอริยสัจ 4 เข้ามาประยุกต์ใช้ร่วมกัน กระบวนการนี้ช่วยให้เกิดมุมมองที่ผสมผสานระหว่างการแก้ปัญหา ในเชิงโครงสร้างและการพัฒนาศักยภาพจากภายในจิตใจตามวิถีพุทธ

ผลจากการบูรณาการข้อมูลและแนวคิดทั้งหมด ได้นำไปสู่การค้นพบองค์ความรู้ใหม่เชิงสังเคราะห์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอมะนัง จังหวัดลพบุรี ได้อย่างเป็นรูปธรรม องค์ความรู้นี้สามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการส่งเสริม สุขภาวะของประชาชนให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนครบทั้ง 4 มิติ ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา ดังรายละเอียดความสัมพันธ์ที่แสดงไว้ในภาพที่ 1

กระบวนการ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักพุทธบูรณาการ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากแผนภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาคณภาพชีวิตประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี ดำเนินการโดยบูรณาการการส่งเสริมด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการประยุกต์ใช้หลักภูมณา 4 ได้แก่ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา เพื่อพัฒนาประชาชนทั้งมิติภายนอกและภายในอย่างสมดุล ผลจากกระบวนการดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนมีความพึงพอใจในชีวิต เห็นคุณค่าในตนเอง มีสุขภาพกายและใจที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยบูรณาการหลักภวนา 4 เข้ากับการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ การพัฒนาอาชีพ การสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน ตลอดจนการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของประชาชน ผ่านความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด สถานศึกษา และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อพัฒนาประชาชนทั้งด้านร่างกาย ความประพฤติ จิตใจ และปัญญา อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต การพึ่งพาตนเอง และการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน ตามบริบทของท้องถิ่นต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดำรง จังหวัดลพบุรี ควรกำหนดนโยบายบูรณาการหลักภวนา 4 เข้าสู่แผนพัฒนาท้องถิ่นและยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การพัฒนาครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย ศิลธรรม จิตใจ และปัญญา ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน
2. องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดำรง จังหวัดลพบุรี ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด สถานศึกษา หน่วยงานสาธารณสุข และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อสร้างกลไกการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนบนฐานหลักพุทธธรรมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
3. องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดำรง จังหวัดลพบุรี ควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร สนับสนุนโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่บูรณาการหลักภวนา 4 โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพจิต การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และการเสริมสร้างศักยภาพประชาชน เพื่อให้เกิดผลอย่างยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดำรง จังหวัดลพบุรี ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตเชิงรุก เช่น การจัดเวทีรับฟังปัญหาในชุมชน การให้คำปรึกษาเบื้องต้นด้านสุขภาพจิต การฝึกสมาธิ และการประสานความร่วมมือกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและวัดในพื้นที่ เพื่อช่วยลดความเครียดและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจแก่ประชาชน
2. องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดำรง จังหวัดลพบุรี ควรดำเนินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น กิจกรรมหมู่บ้านรักษาศีล 5 กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาชุมชน และการรณรงค์สร้างค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยบูรณาการความร่วมมือกับวัด โรงเรียน และผู้นำชุมชน
3. องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดำรง จังหวัดลพบุรี ควรจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพประชาชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การฝึกทักษะอาชีพ การพัฒนาทักษะชีวิต การเสริมสร้างภาวะผู้นำชุมชน และการเปิดเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน เพื่อส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมอื่นเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมอื่นนอกเหนือจากหลักภวนา 4 ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเพื่อพัฒนาแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมให้เหมาะสมกับบริบทชุมชน

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนเชิงพุทธบูรณาการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชนบทและกึ่งเมือง เพื่อศึกษาสภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนเชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ชนบทและกึ่งเมือง และเพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการนำรูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักภavana 4 ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อประเมินผลการนำรูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักภavana 4 ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และเพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบดังกล่าวต่อคุณภาพชีวิตประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- เครือวรรณ เทพดำ และสุปรียา ชำนาญภูมิพร. (2565). การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธธรรมของประชาชนในชุมชนท้องลำเจียก อำเภอเข็ญใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 7(2), 130-143.
- จันทร์จา จาติระเปา. (2568). การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. วารสาร มจร.ทริภุญชัยปริทรรศน์, 9(3), 338-352.
- ณิชาพัฒน์ คำดี. (2567). การบูรณาการหลักพุทธจริยธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการปริทรรศน์, 7(4), 123-135.
- ถนอมขวัญ อยู่สุข และคณะ. (2565). การพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธของผู้เกษียณอายุการปฏิบัติงานจากกรมชลประทาน. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 11(4), 40-54.
- ทัศนาวดี ฉากภาพ และคณะ. (2564). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาสุขภาวะของผู้สูงอายุในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(2), 226-239.
- ธัญญลักษณ์ เวียงอินทร์ และคณะ. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3(6), 541-560.
- ประยงค์ จันทร์แดง. (2561). การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวศาสนา. กรุงเทพฯ: บริษัท โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮาส์ จำกัด.
- ปาริชาติ เปรมวิชัย และคณะ. (2567). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตัวแทนประกันชีวิตในจังหวัดพิษณุโลก. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการปริทรรศน์, 7(2), 142-154.
- พระจักรพงษ์ จันทปญโญ (สุริน). (2568). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักภavanaธรรมในเขตเทศบาล ตำบลประตูปา อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. วารสาร มจร.ทริภุญชัยปริทรรศน์, 9(3), 619-633.
- พีระ อุดมกิจสกุล และคณะ. (2567). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทไปรษณีย์ไทย ดิสทริบิวชั่น จำกัด. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการปริทรรศน์, 7(1), 194-206.
- สาริณี มะลิล่า และคณะ. (2566). การพัฒนาท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดราชบุรี. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 17(3), 126-142.
- สาวิตรี กระพุ่มทอง. (2568). การมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดชลบุรี. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 12(1), 298-307.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (ม.ป.ป.). สถิติผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (อายุ 18 ปี) ของจังหวัดลพบุรี ปี 2564-2568. สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://directory.gdcatalog.go.th/Dataset/Content/f63005de-52a5-46f2-a237-4406c7581122>.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2566). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 11 กันยายน 2566. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2569 จาก https://www.soc.go.th/wp-content/uploads/2023/09/history_66.pdf.
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าวัง. (ม.ป.ป.). วิสัยทัศน์/พันธกิจ/ยุทธศาสตร์. สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.thawung.go.th/vision-rev2>.
- อาทิตย์ พุทธิศักดิ์แสง. (2566). การบริหารและการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 17(1), 316-331.
- Creswell, J. W. (2014). Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An introductory analysis (3rd ed.). New York: Harper & Row.